_História Slovenska (Dejiny Slovenska) - 06.časť – Roky meruôsme a slovenské národné obrodenie :)

Roku 1841 - Generálny konvent protestantských cirkví v Pešti vyhlásil, že v uhorských evanjelických cirkvách majú prevahu Maďari, preto úradnou rečou musí byť maďarčina. Zrušil študentské spolky a literárne ústavy zmenil na školy kazateľstva.

Roku 1843

- 11.-16. 7. - na fare v Hlbokom prerokovali Ľudovít Štúr (1815-1856), Michal Miloslav Hodža (1811-1870) a Jozef Miloslav Hurban (1817-1888) pravidlá kodifikácie novej spisovnej slovenčiny. V tejto fare, ktorá patrí medzi najvýznamnejšie miesta slovenského národa, žil Jozef Miloslav Hurban (od roku 1843 až do svojej smrti) a je rodným domovom Svetozára Hurbana Vajanského (1847-1916),



Na fare v Hlbokom

- neskôr - uzákonenie spisovnej slovenčiny schválil aj bernolákovský katolícky básnik Ján Hollý (1785-1849), ktorého v tejto veci navštívili Štúr, Hodža a Hurban na jeho fare v Dobrej Vode.

Roku 1843 - Evanjelický konvent pozbavil Ľudovíta Štúra funkcie zástupcu profesora Jiřího Palkoviča na Katedre reči a literatúry československej v Bratislave.

Roku 1844 - skupina študentov evanjelického lýcea v Bratislave odišla študovať do Levoče. V tejto súvislosti Janko Vlastimil Matúška napísal slová protestnej piesne *Ponad Tatrou blýska*, ktorú v roku 1918 pod zmeneným názvom *Nad Tatrou sa blýska* vyhlásili za časť československej hymny.

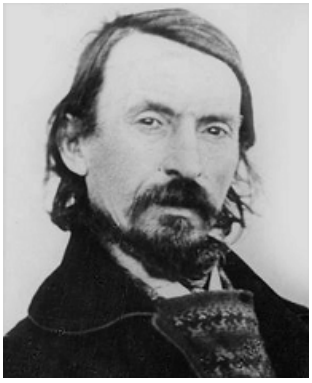
Roku 1844, 26. 8. - na evanjelickej fare Michala Miloslava Hodžu bol založený prvý celonárodný kultúrny spolok Slovákov Tatrín.

Roku 1844 - v druhom ročníku almanachu *Nitra* po prvý raz použili novú spisovnú slovenčinu. Ján Kollár a Jiří Palkovič ostro kritizovali Štúrovcov za tento čin.

Roku 1845 - Ľudovít Štúr začal vydávať *Slovenské národné noviny*. Vychádzali dvakrát týždenne a mali dvojtýždennú literárnu prílohu *Orol Tatránsky*.

Roku 1845, 9. 2. - Samuel Jurkovič na podnet Ľudovíta Šuleka založil v Sobotišti „Spolok gazdovský“, ktorý bol prvým svojpomocným peňažným úverovým družstvom na európskom kontinente.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania



Samuel Jurkovič

Roku 1846 - Ľudoví Štúr publikoval literárne dielo *Nauka reči Slovenskej* (*Náuka reči slovenskej*), ktorým položil základy spisovného jazyka po gramatickej stránke.



Nauka reči Slovenskej

Roku 1846 - slovenský čitateľský spolok vo Viedni, v ktorom sa združovali študenti Pázmana pod vedením Martina Čulena a Martina Hattalu, prejavili svoj súhlas so Štúrovou kodifikáciou spisovnej slovenčiny.



Martin Hattala

Roku 1846, marec - k Štúrovej reforme sa pridali aj katolícki seminaristi v Trnave, združení okolo Jána Palárika a Jozefa Viktorína.

Roku 1846, máj - vyšla štúdia *Nárečia slovenskuo alebo potreba písanja v tomto nárečí*, na ktorej Ľudovít Štúr pracoval od roku 1843, a ktorou zdôvodňoval svoju jazykovú reformu.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania



Ján Palárik

Roku 1846 - Ján Kollár, podporovaný Čechmi, vydal polemický zborník proti slovenčine *Hlasové o potřebě jednoty spisovného jazyka pro Čechy, Moravany a Slováky*.



Ján Kollár

Roku 1846 - Slovenskí katolícki seminaristi v Pešti združení v Slovenskom čitateľskom spolku sa pridali k štúrovej slovenčine.

Roku 1846, jeseň - Jozef Miloslav Hurban začal vydávať v Skalici *Slovenskje pohľadi na vedi, umeňja a literatúru*, v ktorých uplatňoval a bránil nový slovenský literárny jazyk.

Roku 1847, 10. 8. - na poslednom zasadnutí Tatrína, ktoré sa konalo v Čachticiach u katolíckeho farára Jozefa Urbanovského, došlo k dohode medzi bernolákovcami a štúrovcami o všeobecnom prijatí nového spisovného jazyka.

Roku 1847, 30. 10. - Ľudovít Štúr bol vyslaný mestom Zvolen za poslanca do uhorského snemu. Hneď po svojom zvolení predložil snemu petíciu Slovákov za zrušenie zákonov, ktoré násilne zavádzali maďarčinu nielen v úradoch, ale aj na školách a v kostoloch. Svoje reči predniesol na sneme 17. novembra a 21. decembra. Bránil záujmy slovenského národa proti legálnej maďarizácii. Vyhlásil, že najlepší liek proti revolúcii je sloboda.



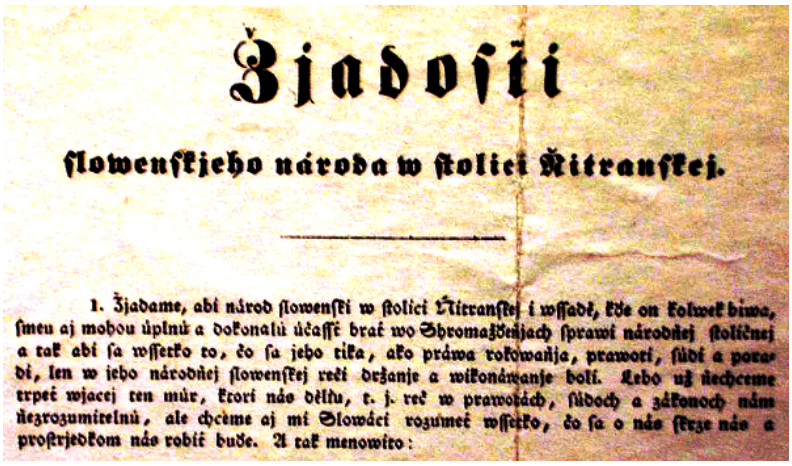
Vystúpenie Štúra na uhorskom sneme

Roku 1848, 18. 3. - uhorský snem zrušil poddanstvo.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Roku 1848, 6. 4. - Ľudovít Štúr sa stretol s chorvátskym bánom Jelačičom a hovorili o možnosti vojenského konfliktu medzi Maďarmi a Slovanmi v monarchii.

Roku 1848, 30. 4. - Ľudovít Štúr navštívil Prahu. Zapôsobil na českú mládež natoľko, že táto verejne spálila zborník vydaný Jánom Kollárom *Hlasové o potřebě jednoty společného jazyka*.



Žjadosti

slowenskjeho národa w stolici Nitranskej.

1. Žjadame, abi národ slowenski w stolici Nitranskej i wssadě, kde on kolwek biwa, smeu aj mohou úplnú a dokonalú účasť brať wo Shromaždeniach správ národnej stoličnej a tak abi sa wsetko to, čo sa jeho tika, ako práwa rokowanja, prawoti, súdi a poradi, len w jeho národnej slowenskej reči držanje a wikonáwanje dolí. Lebo už nechceme trpeť wjacej ten múr, ktorí nás delíu, t. j. reč w prawotách, súdoch a zákonoch nám nezrozumitelnú, ale chceme aj mi Slowáci rozumeť wsetko, čo sa o nás sterze nás a prostredkom nás robiť buče. A tak menowito:

Žiadosti národa slovenského

Roku 1848, 10. 5. - v Liptovskom Mikuláši boli vyhlásené *Žiadosti slovenského národa*, najpokrokovejší slovenský politický program v 19. storočí. Maďarská vláda vyhlásila stanné právo a vydala zatykač na Štúra, Hodžu a Hurbana, ktorým sa však podarilo zachrániť útekom do Rakúska.



Zhromaždenie slovenského ľudu z jari 1848 **od** [Petra Michala Bohúňa]



Hurban, Hodzsa és Stúr személyes leírásuk.
Persönliche Beschreibung bei Hurban, Hodzsa und Stúr.
Osobný opis Hurbana, Hodzsu a Štúra.

Zatykač na Hurbana, Hodžu a Štúra

Roku 1848, 2. 6. - v Prahe sa konal Slovanský zjazd. Slovenskí predstavitelia sa na ňom zúčastnili pod vedením Štúra, Hodžu a Hurbana. Štúr kritizoval austroslavistické postoje českých liberálov a všetci slovenskí rečníci protestovali proti maďarizačnému nátlaku v Uhorsku. Slováci predložili spoločné žiadosti s Rusínmi a nakoniec sa dohodli s Chorvátmi o spoločnom postupe aj vo vojenských podujatiach na vydobytie svojich národnostných práv.

Roku 1848, 2. 7. - Jozef Miloslav Hurban na chorvátskom sabore v Záhrebe rečnil o útlaku Slovákov a žiadal bratský chorvátsky národ o pomoc. Snem ustanovil osobitný výbor s úlohou vypracovať návrh na spoločný postup Chorvátov, Srbov a Slovákov voči Maďarom. Ľudovít Štúr získal finančnú podporu pre slovenské národné hnutie od srbského kniežaťa Michala Obrenoviča.

Roku 1848, koniec augusta - slovenskí vodcovia začali organizovať dobrovoľníkov do povstaleckých vojenských zborov.

Roku 1848, začiatok septembra - rakúsky minister spravodlivosti Alexander Bach pri zostavovaní podmienok maďarsko-chorvátskeho vyrovnania prijal i národný program Slovákov. Maďarsko-chorvátske vyrovnanie sa však neuskutočnilo, preto bán Jelačič 7. septembra so svojím vojskom prekročil Drávu a tiahol smerom na Budapešť.

Roku 1848, 16. 9. - krátko po útoku bána Jelačiča proti Maďarom, sa vo Viedni vytvorila Slovenská národná rada, ktorú tvorili: Štúr, Hurban a Hodža, za tajomníkov menovali Bohuša Nosáka a Daniela Jaroslava Bôrika,

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

zatiaľ čo pre vojenské vedenie pribrali moravských dôstojníkov Bedřicha Bloudeka a Františka Zacha.

Roku 1848, 17. 9. - Slovenská národná rada vydala rozkaz na nástup dobrovoľníckych zborov proti Maďarom.

Roku 1848, 18. 9. - slovenskí povstalci prekročili moravsko-slovenské hranice a obsadili Myjavu.

Roku 1848, 19. 9. - vyhlásili štúrovci na Myjave nezávislosť Slovákov od uhorskej moci. Začalo slovenské povstanie proti Maďarom. Maďarská vláda odpovedala terorom. Vodcov povstania vyhlásila za vlastizradcov a pozbavila ich uhorského štátneho občianstva. Rozpútala prenasledovanie všetkých národných pracovníkov na Slovensku a koncom októbra dala v Hlohovci popraviť dvoch slovenských študentov - povstalcov, Karola Holubyho a Vila Šuleka.

Roku 1848, 22. 9. - pri Brezovej sa po prvý raz stretli v boji slovenskí povstalci s maďarskými gardami, ktoré proti nim vyslala uhorská vláda.

Roku 1848, 24. 9. - bolo v Maďarsku porazené vojsko bána Jelačiča. Stiahol svoje jednotky do Chorvátska.

Roku 1848, 28. 9. - slovenskí povstalci sa stiahli za moravské hranice, kde boli odzbrojení.

Roku 1848, 17. 10. - Lajos Kossuth vydal zatykač na Štúra, Hurbana a Hodžu a vypísal odmenu 50 zlatých za ich hlavy.

Roku 1848, koniec októbra - bolo potlačené povstanie vo Viedni.

Roku 1848, 2. 12. - po demisii cisára Ferdinanda V. nastúpil na trón jeho sotva 18-ročný synovec František Jozef I.

Roku 1848, 3. 12. - slovenskí dobrovoľníci zložili prísahu vernosti cisárovi a slovenskému národu. Pod velením podplukovníka Frischeisena „zimná výprava“ prenikla cez Strenčiansku úžinu na Kysuce, odtiaľ do Turca a obsadzovala postupne široké pásmo stredného a východného Slovenska. Druhá skupina vnikla na juhozápadné Slovensko. Aj keď ich počet postupne prevýšil 2 000 mužov, široké masy obyvateľstva zaujali skôr vyčkávacie stanovisko.



Slovenskí dobrovoľníci vstupujú na povstalecké územie

Roku 1848, 9. 12. - slovenskí dobrovoľníci podstatne prispeli k porážke maďarských vojsk v Budatíne.

Roku 1849, 9. 1. - rakúsky minister vnútra a školstva predložil ministerskej rade vo Viedni plán na reorganizovanie ríše. Uhorsko malo byť rozdelené podľa národnostných celkov.

Roku 1849, 13. 1. - po obsadení Turčianskeho Sv. Martina Götzovým vojskom spolu so slovenskými dobrovoľníkmi sa konalo ľudové zhromaždenie, na ktorom ohnivo rečnil Hurban. Podobné zhromaždenia sa konali aj v iných mestách pri obecnom odovzdávaní obecnej správy do rúk Slovákom (Dolný Kubín, Banská Bystrica, Brezno, Zvolen).

Roku 1849, 4. 3. - rakúsky cisár František Jozef I. vydal okrojovanú ústavu, ktorá nastoľovala centralizmus, ale aj zásadu jazykovej a národnej rovnoprávnosti.

Roku 1849, 20. 3. - Slovenská delegácia predložila cisárovi *Prosbopis*, v ktorom sa nachádzala i žiadosť o oddelenie Slovenska od Uhorska.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania

Roku 1849, 13. 4. - Štúr, Hodža a Hurban podali vo Viedni ďalšiu žiadosť na zriadenie samostatného Slovenska v rámci monarchie. Nátlak maďarskej šľachty a váhavosť cisárových poradcov zapríčinili odkladanie konkrétnych krokov panovníka.

Roku 1849, 8. 5. - katolícky kňaz Jozef Kozáček, farár vo Zvolene, ktorý mal dobré vzťahy k viedenskému dvoru a v marci viedol slovenskú delegáciu k cisárovi, podpísal spolu s Hodžom a Andrejom Radlinským novú petíciu, aby cisár vydal manifest pre slovenský národ, ktorým by uzákonil jeho národné a štátoprávne požiadavky.

Roku 1849, 10. 7. - začali vychádzať vo Viedni *Slovenské noviny*, ako oficiálny vládny orgán pre Slovensko. Boli písané v novej stredoslovenskej slovenčine a spočiatku, najmä príspevkami Andreja Radlinského, propagovali myšlienku samostatného Slovenska ako korunnej krajiny Habsburskej ríše. Čoskoro sa však dostali pod priamy vplyv Jána Kollára a jeho prívržencov.

Roku 1849, 13. 8. - cisárske vojská, ktorým prispel svojou pomocou aj ruský cár Mikuláš I., porazili v bitke pri Világoši maďarské revolučné vojská a zlikvidovali Kossuthovu revolúciu. Slováci sa usilovali ďalšími petíciami, ba i 100 člennou delegáciou (7. 10.) u samého cisára dosiahnuť splnenie svojich národných požiadaviek, ale viedenská vláda postupovala podľa svojich plánov voči celému porazenému Uhorsku: rozčlenenie územia koruny na vojenské administratívne dištrikty, zavedenie nemčiny ako úradného jazyka, menovanie vojensko-civilného správcu.

Roku 1849, 20. 9. - boli rozpustení slovenskí dobrovoľníci.

Roku 1849, 1. 11. - cisár František Jozef I. zrušil uhorskú ústavu z roku 1848, rozpustil uhorský snem a zrušil uhorskú vládu, ba i tradičnú župnú samosprávu a začlenil Uhorsko ako korunnú krajinu do jednotnej monarchie. Vyčlenil z neho iba Sedmohradsko, Chorvátsko-Slavónsko a Vojvodinu, ktoré dostali vlastnú samosprávu a boli podriadené priamo Viedni. Horlivým vykonávateľom tejto novej absolutistickej politiky viedenského dvora sa stal minister vnútra a spravodlivosti Alexander Bach.

Roku 1849, 21. 11 - boli definitívne rozpustené slovenské dobrovoľnícke vojenské zbory.

Roku 1849, 7. 12. - panovník prijal na osobitnej audiencii dôstojníkov zrušených slovenských dobrovoľníckych útvarov a ubezpečil ich, že slovenské veci budú vyriešené na všeobecnú spokojnosť. To však bolo aj takmer všetko, čo dosiahlo slovenské povstanie z rokov 1848-1849. Viacerí vedúci slovenskí činitelia sa potom dostali do vyšších úradov v slovenských župách a najmä v prvých rokoch rozvinuli a napomáhali dôležité iniciatívy na kultúrnom poli.

Roku 1849 - začali v Pešti vychádzať *Katolícke noviny*.

Roku 1858

- bol vydaný almanach *Concordia*,

- začalo nové úsilie o národnú jednotu Slovákov.

Roku 1859 - Andrej Radlinský zorganizoval podpisovú akciu za uvedenie slovenčiny ako úradného a vyučovacieho jazyka na Slovensku.

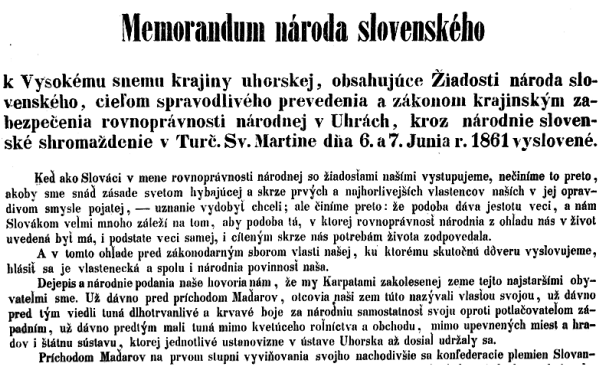
Roku 1860 - cisár František Jozef I. vydal októbrový diplom, v ktorom pripustil isté demokratické slobody a dovolil používať slovenčinu popri nemčine a maďarčine v 23 uhorských župách.

Roku 1861 - sa uskutočnilo memorandové zhromaždenie v Martine a prijalo *Memorandum slovenského národa*. Jeho cieľom bolo dosiahnutie zákonného uznania slovenského národa a určitej miery samosprávy.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania



Prijatie *Memoranda slovenského národa*



Memorandum národa slovenského

k Vysokému snemu krajiny uhorskej, obsahujúce Žiadosti národa slovenského, cieľom spravodlivého prevedenia a zákonom krajinským zabezpečenia rovnoprávnosti národnej v Uhrách, kroz národnie slovenské shromaždenie v Turč. Sv. Martine dňa 6. a 7. Junia r. 1861 vyslovené.

Keď ako Slováci v mene rovnoprávnosti národnej so žiadosťami našími vystupujeme, nečiníme to preto, akoby sme snáď zásade svetom hybajúcej a skrze prvých a najhorlivejších vlastencov naších v jej opravdivom smysle pojatej, — uznanie vydobyť chceli; ale činíme preto: že podoba dáva jestotu veci, a nám Slovákom velmi mnoho záleží na tom, aby podoba tá, v ktorej rovnoprávnosť národnia z ohľadu nás v život uvedená byť má, i podstate veci samej, i cíteným skrze nás potrebám života zodpovedala.

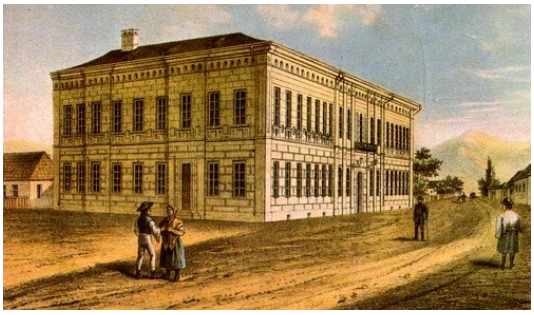
A v tomto ohľade pred zákonodarným sborom vlasti našej, ku ktorému skutočnú dôveru vyslovujeme, hlásiť sa je vlastenecká a spolu i národnia povinnosť naša.

Dejepis a národnie podania naše hovoria nám, že my Karpatami zakolesenej zeme tejto najstaršími obyvatelmi sme. Už dávno pred príchodom Madarov, otcovia naši zem túto nazývali vlastiou svojou, už dávno pred tým viedli tuná dlhotrvanlivé a krvavé boje za národniu samostatnosť svoju oproti potlačovateľom západním, už dávno predtým mali tuná mimo kvetúceho rolníctva a obchodu, mimo upevnených miest a hradov i štátnu sústavu, ktorej jednotlivé ustanovizne v ústave Uhorska až dosiaľ udržaly sa.

Príchodom Madarov na prvom stupni vyviňovania svojho nachodivšie su konfederacie plemien Slovan-

Ukážka z memoranda

Roku 1862, 21. 8. - cisár František Jozef I. povolil založiť Maticu slovenskú a tri slovenské gymnáziá (Veľká Revúca[1], Turčiansky Sv. Martin a Kláštor pod Znievom), pričom Slováka Jána Franciscihо menoval za župana Liptovskej stolice. V tom istom roku bolo otvorené prvé evanjelické patronátne gymnázium v Revúcej ako vyššia stredná škola.



Prvá budova Matice slovenskej



Budova prvého slovenského gymnázia v Revúcej

Roku 1863 - prebehlo zakladajúce valné zhromaždenie Matice slovenskej v Martine.

[1] Gymnázium malo spočiatku malo iba dve triedy, jeho správcom bol August Horislav Škultéty - evanjelický kňaz, publicista, zberateľ ľudovej slovesnosti a pedagóg. Postupne sa škola vybudovala na osemročné gymnázium, neskôr pri nej zriadili aj patronát na učiteľskú prípravku.

Copyright © 2013 - 2026 Encyklopédia poznania